MAROSVASÁRHELYI KIR. ... ÉRK. 1909. NOVEMBER HÓ 24

REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiunea Braşov şi la următoarele BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Leaner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V Golberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXII.
Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 243. Braşov, Luni-Marţi 10 (23) Noemvrie 1909.

Serbările »Tribunei« şi organizarea pressei româneşti. Luăm acest fragment din articolul de Sâmbătă al »Tribunei«:

»...Mai sunt însă şi alte motive, cari cer inzistent organizarea pressei noastre Motive de ordin intern, *de stabilire de principii şi solidarizare* în luptele zilnice, cari de multe ori sufer de acest neajuns al lipsei de contact între ele, care face imposibilă *o acţiune unitară*, indispensabilă de multe ori pentru succes. Pe urmă o regulare a relaţiilor între editori şi gazetari *între gazetari şi diletanţi*. Căci şi ziaristica, ca orice altă meserie îşi are *paraziţii* ei — la noi chiar precum se ştie, paraziţii s-au înmulţit într-un mod îngrozitor — contra cărora ziaristul de profesiune şi cinstit, trebuie mai ales să lupte.

O organizaţie a ziarelor şi a ziariştilor cari stau în slujba partidului nostru naţional, pentru scopurile din urmă, *chiar fără statute*, nu ştim de ce n-ar fi posibilă, când foloasele ei ar fi atât de evidente. S-ar putea mai cu înlesnire şti cine merită şi cine nu, *titlul* acesta frumos, împodobit cu aureola atâtor suferinţi de gazetar român.

Toate aceste nu importă numai pe profesioniştii colegi, ci şi *pe fiecare Român*, fiindcă altcum presa noastră nu-şi va putea îndeplini niciodată nobila şi măreaţa ei misiune.

Serbările ce vor avea loc în Arad cu prilejul inaugurării palatului »Tribunei« precum am spus, le socotim, nu de serbări familiare ale noastre, ci de o serbare a presei româneşti întregi. Vom invita la aceste serbări şi pe colegii din presă şi pe toţi fruntaşii Românilor de pretutindeni. Vor fi aici în rândul întâi deputaţii, cari stau de noi mai aproape şi vor fi reprezentanţi din toate păturile societăţii.

Prilejul este nu se poate mai propice pentru a ne gândi şi asupra acestei probleme casnice a noastre a gazetarilor şi o supunem preocupării, nu numai colegilor noştri, ci tuturor bărbaţilor cari îi înţeleg rostul şi însemnătatea.

*

In chestiunea serbărilor, »Tribuna« scrie:

»Fiindu-ne imposibil a invita nominal pe toţi amicii nu ai noştri numai, ci ai cauzei naţionale, pe toţi aderenţii partidului naţional, pe care i-am vedea cu toată plăcerea la această serbare închinată presei româneşti, invităm pe aceasta cale pe toţi aceia cari au tot dreptul a conta la invitarea noastră.

Actul sfinţirii palatului va avea loc Sâmbătă la 27 Noemvrie la ora 12 din zi. La ora 1 va avea loc banchetul în sala dela »Crucea Albă«. Seara va fi audiţiunea artistică a Reuniunei femeilor române din Arad, după care va urma dans.

Am anunţat deja că clubul deputaţilor naţionali va veni corporativ la aceasta serbare a presei româneşti. Nădăjduim că confraţii de presă, nu vor lipsi nici unul dela serbarea aceasta a lor. Mai mulţi fraţi iubiţi de dincolo încă ni-au anunţat.

Prevăzându-se o mare agomeraţie, rugăm pe toţi cari voiesc să ia parte, să binevoiască a ne aviza cel mult până Miercuri sau Joi despre hotărârea lor de a lua parte.

*

Noi avem de spus numai două cuvinte. Par'că nu e destul răgaz la serbări cu banchete şi petreceri, să se poată discuta temeinic chestiile noastre gazetăreşti. Pentru asta ni-ar trebui o săptămână mai liniştită, de vară, la băi. Ne declarăm însă gata, pe cât ne permit împrejurările, a sta de vorbă împreună cu confraţii noştri, totdeauna cu drag şi cu seriositate.

Dacă nu se va putea pentru altceva, ne va face o mare plăcere să fim şi noi Sâmbătă la Arad măcar pentru a petrece câteva ore de intimitate în cercuri de bravi colegi.

Trecut. Prezent. Viitor.

Vom mai da câteva fragmente din broşura cu acest subtitlu, remarcată în numărul nostru de Marţi. Broşura vine parcă înadins ca un răspuns d-lui Dr. I. L. *Horváth*, şi lui I. Iusth. Mai nimerit şi mai precis răspuns nici că am putea da, din „parte românească."

Când Ştefan cel Mare s-a convins că cu vecinii săi, cu Polonii şi *Ungurii*, nu poate să-şi ajungă scopul, nu poate să formeze, în Orientul Europei, un zid de apărare, destul de puternic ca să poată rezista năvălirilor turceşti şi tătăreşti, atunci s-a adresat *Papei dela Roma*, cerându-i să-l sprijinească în grandioasa sa operă, al cărei scop final era oprirea şi înfrângerea puterii musulmane. Iar Ştefan cel Mare era un evlavios credincios al bisericii răsăritene, cel mai mare întemeietor de episcopii, de mănăstiri şi biserici, în acea epocă cel mai puternic protector al ortodoxiei. Pentru evlavia lui şi pentru multele lui opere religioase, deşi nu sinoadele, însă tradiţia creştinilor răsăriteni îl numeşte cel Mare şi Sfânt. *Şi cu toate acestea, el a căutat să se pună sub protecţia Papei, pentru care ortodocşii erau schismatici, adeseori persecutaţi şi nedreptăţiţi.*

Pentru ce s-a hotărât eroul nostru naţional la această politică, pe care, în acele timpuri când interesul religios primă pe toate celelate, nu ori şi cine ar fi putut-o concepe? Pentrucă pe atunci Papa era supremul representant al intereselor europene, şi Ştefan cel Mare, care era nu numai un viteaz neintrecut, dar şi un cap luminat, a înţeles că interesele de conservare a ţării şi a neamului său aşa vor fi mai bine servite, dacă se pun în concordanţă cu interesele statelor şi ale civilizaţiunii europene.

Când Mihai Viteazul, dus de acelaş gând mare ca şi Ştefan Vodă cu un secol inainte, s-a convins că alianţa cu Sigismund Báthory şi cu nobilimea maghiară nu-i folosesc nimic în lupta pentru liberarea ţării de sub Turci, şi la realizarea planului său măreţ de a uni cele trei ţări române într-un puternic bulevard al Europei în contra barbariei orientale, a scris şi el Papei dela Roma, s-a pus sub protecţia Impăratului Rudolf II de Habsburg şi a mers în persoană la Praga.

Pentru ce? Pentrucă şi acest genial erou al neamului nostru a *înţeles că purtătorii* Coroanei sacrului Imperiu Roman erau atunci în Europa de răsărit supremii reprezentanţi ai intereselor europene, şi că *interesele neamului său reclamă conlucrarea armonică cu reprezentanţii acelor interese.*

Aceeaş politică a urmat-o şi Constantin Brâncoveanu, şi pentru ea a dobândit titlul de Principe al sacrului Imperiu Roman; dar această politică i-a adus şi moartea şi distrugerea familiei.

La sfârşitul veacului XIX, după ce Principatul Tranilvania a ajuns sub stăpânirea Habsburgilor, Vlădica Românilor ardeleni, cu soborul protopopilor, au încheiat actul Unirii cu biserica romano-catolică. Pentru ce? Pentrucă *s-ar* fi convins că legea strămoşească *nu mai e* bună pentru mântuirea sufletelor? Sau pentru că ar fi fost convertiţi de vre-un propagator? Nicidecum, ci pur şi simplu pentrucă biserica catolică era biserica casei împărăteşti, şi acei bătrâni şi simpli clerici, cari, deşi adeseori greu persecutaţi pentru credinţa lor ortodoxă, avuseră destulă tărie ca să reziste ademenirilor calvine, sub principii naţionali ungureşti, au avut în acelaş timp destul de viu spiritul de conservare, ca să înţeleagă, deşi nu erau nu ştim ce diplomaţi, că sub ocrotirea casei de Habsburg mai bine îşi vor putea apăra neamul, chiar şi legea strămoşească, adică organizaţia şi cultul bisericii lor naţionale.

In timpurile mai nouă, trei oameni s-au ridicat din mijlocul Românilor de peste munţi, cari, fiind înzestraţi cu deosebit talent politic, pot fi consideraţi ca expresiunea cea mai autentică a credinţelor şi aspiraţiunilor poporului lor. Aceştia sunt: *Episcopul Ioan Inochentie Clain* (1730—1750), *Simeon Bărnuţ* la 1848 şi Mitropolitul *Andreiu Şaguna* (1848—1873). Ei bine, toţi trei aceşti bărbaţi providenţiali n-au făcut alta decât au continuat firul *politicei tradiţionale* a Românilor, începută de Ştefan cel Mare şi continuată în toate timpurile de toţi oamenii mari ai neamului nostru. Toţi trei au fost credincioşi împăraţilor din casa de Habsburg, pentrucă au înţeles că aceştia reprezentă, în Orientul Europei, civilizaţiunea europeană, adecă principiul culturii, al umanismului, al dreptăţii şi al convieţuirii pacinice a popoarelor.

Rezultatele sunt cea mai bună dovadă că această politică a fost cea mai bună. Tot ce Românii din monarhia habsburgică şi-au putut conserva sau au putut obţine ca drepturi şi bunuri sufleteşti: Biserica, metropoliile şi episcopiile, şcolile şi alte instituţii culturale, se datoresc bunăvoinţei *împăraţilor, cari li le-au acordat de cele mai multe-ori în lupta aprigă cu oligarhia ungurească, lacomă şi intolerantă.*

Tot rezultat al politicei tradiţionale româneşti este şi România modernă, centrul vieţii şi culturii româneşti pentru toate timpurile viitoare.

Oare ar fi ajuns regatul român acolo unde este astăzi, la poziţia unui factor recunoscut şi respectat al intereselor civilizaţiei şi ale păcii europene, dacă bărbaţii lui conducători n-ar fi recunoscut şi n-ar fi respectat cu sfinţenie principiul, că interesele ţării şi ale neamului nu se pot servi mai bine, decât punându-le în concordanţă cu interesele cele mari ale Europei. Răspunsul îl putem uşor găsi dacă privim la alte state din Orientul Europei, cari n-au ştiut să urmeze în tot-deauna acest salutar principiu.

Politica noastră naţională tradiţională ne-a fost în trecut pavăza cea mai bună; prin ea ne-am conservat, prin ea ne-am ridicat şi ne-am desvoltat şi am ajuns unde suntem astări: o naţiune compactă de 12 milioane, pătrunsă de conştiinţa unităţii naţionale şi culturale, a cărei importanţă ca element de ordine şi de civilizaţiune în Orientul Europei tot mai mult este recunoscută de lumea civilizată.

Aceeaşi politică tradiţională ne va conduce şi în viitor şi ne va apropia tot mai mult de împlinirea misiunii noastre istorice.

Dacă vom rămânea credincioşi neşovăitori acestei politice, se va rezolva, fără îndoială, la timpul său, dela sine şi conflictul secular dintre Români şi Unguri.

Anularea. »Tel. Rom.« publică acest comunicat al ministrului de culte;

Excelenţa Voastră. Domnule Archiepiscop şi Mitropolit! In scopul valorării dreptului de supremă inspecţiune, am înaintat Maiestăţii Sale ces. şi apostolice regale hotărârea de supt numărul 187 a congresului bisericii gr. or. române, convocat pe 1 (14) Octomvrie anul curent, referitoare la dispoziţia mea, care reguleazâ limba de catechizare.

Prin preaînalta decisiune a Majestăţii Sale ces. şi apostolice regale, datată din Viena 11 Noemvrie a. c. s'au dispus în mod preagraţios cu privire la hotărârea aceasta următoarele:

»Hotărârea congresului bisericii gr. ort. române, ţinut în 14 Oct. a. c., luată faţă de ordinaţiunile de supt numerii 106.267 şi 144.347 din 1898 şi 34.003 din 1909 ale ministrului de culte şi instrucţiune publică şi referitoare la limba de catechizare — prin care hotărâre nu poate consimţi (congresul), ca în clasele superioare ale şcoalelor elementare poporale de stat să se predee şi în ungureşte părţile principale ale religiunii şi rugăciunile mai cunoscute, şi totodată congresul interzice tuturor preoţilor gr. ort. români din mitropolie, fie ei în orice calitate sau oficiu, ca în chestiuni bisericeşti şi şcolare, mai ales în chestiunea catechizării, să primească şi să execute ordinaţiuni şi dispoziţiuni venite dela vre-o autoritate din afară de biserică: în urma dreptului meu de supraveghiare, prin aceasta o nimicesc. *Francisc Iosif* m. p. *Apponyi Albert* m. p.

La sfârşit »Telegraful Român« adaogă, că precum este informat consistoriul mitropolitan va fi în curând convocat pentru a se ocupa cu cuprinsul acestui act de mare importanţă.

O deputaţie la Maj. Sa. Ziarul bucureştean »La Roumanie« primeşte prin depeşă dela Arad ştirea, că în cercurile diriguitoare româneşti se discută tot mai intenziv chestia, dacă nu ar trebui trimisă o delegaţie la Regele pentru a-l informa mai bine în conflictul nostru bisericesc.

Iarăş speriitoarea cu »naţionalităţile«. »Esti Ujsag« publică destăinuiri interesante asupra crizei din Ungaria. După cele

BCU Cluj / Central University Library Cluj

spuse de acest ziar, fostul ministru *Kristoffy*, ar fi declarat acum câteva luni față de mai mulți colegi de ai săi, că archiducele Francisc Ferdinand vrea ca el să devie prim-ministru. Lucrul acesta i-ar fi venit însă foarte greu, pentrucă nu sa poate sprijini decât *pe naționalități și socialiști.*

Fostul prefect sub regimul lui Kristoffy, Geza *Kubinyi*, care ar fi fost de față la această declarațe a fostului ministru, a replicat atunci că numai cu naționalitățile și cu socialiștii nu se poate face politică cu succes; trebuie așteptat momentul când se va putea lucra de comun acord cu parlamentul. In ultimul timp situația pare a fi fost potrivită pentru realizarea acestei idei. Kristoffy a plecat atunci la Viena, unde a avut o convorbire prin telefon (?) cu archiducele Francisc Ferdinand.

Ziarul spune apoi că nu Kristoffy avea să formeze noul guvern, ci Lukacs cu ajutorul grupului Iusth. Kristoffy și cu grupul Iusth se află pe aceiași bază *în ce privește reforma electorală, chestia naționalităților și cheztia radicală socialistă.* Singura neînțelegere în chestia băncei independente s'ar fi rezolvat printre-o prelungire provizorie.

Ziarul încheie spunând că se așteaptă ca destăinuirile sale să fie dezmințite, dar că nu le va retracta decât în cazul când Justh va declara pe cuvântul său de onoare că nici el, nici vre-un alt membru al partidului său, nu a avut tratative cu Kubiny.

Destăinuirile ziarului sunt viu comentate în cercurile politice deși nu sunt de fapt *dezmințite.*

Zguduirea în biserica României.

II.

Pentru combaterea acestui Conzistor superior bisericesc — spune episcopul de Roman—am pus în joc toată ființa mea, toată căldura inimii mele, ca urmaș ai sfinților apostoli. Sunt convins pe deplin despre dreptatea celor ce susțin și dela aceasta nu mă va putea abate nimic, răsplătească-mi-se aceasta cu demiterea mea din scaunul episcopal, sau dacă voiți chiar cu catherisirea mea. Așa de dreaptă mi-se pare cauza pe care o susțin".[1])

Dela vorbele spuse în senat, episcopul a trecut la fapt...

In ședința de întrunire din toamnă a st. Sinod a prezentat un memoriu, afurisind pe cei ce au făcut și aplică legea.

Cazul e de natură personală și de ordin disciplinar, deci nu intră în cadrul preocupațiunilor noastre.

Ne preocupăm de ideile relevate din acest incident.

„Țara Noastră" [2]) din Sibiiu se ocupă — din acest incident — la loc de frunte de penibila afacere, făcând propuneri concrete [3]) pentru iminente schimbări, — contemplate în parte și de episcopul de Roman.

[1]) Loc cit. din discursul episcopului de Roman.

[2]) «*Afurisenia dela București*«, nr. 43 a. c.

[3]) 1. Hotărârile consistorului superior să nu fie aplicate până nu au obținut aprobarea preasfințitului sinod archieresc, ca astfel atribuțiile acestui sinod să nu fie jignite și nici chiar susceptibilitatea membrilor lui mai simțitori. 2. Membrii preas. sinod archieresc — mitropoliți, episcopi și archierei — să nu facă toți parte din conzistorul superior, ci sinodul să numească numai din sânul său un președinte și 2 vicepreședinți, cari să conducă ședințele conzistorului superior. Astfel discuțiile în conzistor ar fi mai libere și membrii preas sinod au ocazia a se ocupa de concluzele conzistorului, când se vor prezenta pentru revizuire și aprobare. 3 Spre a evita pe viitor asemenea conflicte și susceptibilități puterea lumească—ministerul cultelor—să afle căile și mijloacele, ca însași biserica, adecă sinodul archieresc, să ia inițiativa pentru introducerea de reforme în biserică și numai după ce sinodul în deplină liniște va fi studiat lucrurile, să treacă proiectele statorite cu bună înțelegere și pe cale normală la resortul cultelor, de unde să-și urmeze calea lor legală și uzitată, căci *nu este de demnitatea bisericii și a unui for atât de înalt ca sinodul, ca puterea lumească să-i croiască proiectele.*

„Revista Teologică" [4]) de asemenea prevăzuse că „experiențele practice ce se vor face cu legea nouă, credem că vor da dreptate celor ce au fost contra aducerii ei și vor converti la alte convingeri pe cei ce au creat-o și au sprijinit-o".

*

Din tonul și expunerile ziarului *Țara Nostră* se întrevede, că părintele protosincel *E. M. Cristea* a fost consultat de conducătorii bisericii din România.

Fără a trage la îndoială competința păr. protosincel, remarcăm că în clerul nostru mai sunt și alți bărbați luminați. Bărbați cari au scris tractate teologice, dogmatice și de istorie bisericească, cum este magnificența Sa păr. vicar episcopesc *Vasilie Mangra*, membru al Academiei Române, apoi neobositul profesor *G. Pletos*, om cu cunoștințe teologice temeinice; mai avem apoi pleiada tineretului cult din jurul „Revistei Teologice"...

Glasul acestora nu s-a cerut; ori întru cât s-a cerut, nu a fost ascultat. O dovedește aceasta ieșirea, *post festa*, din „Ț. N."

Și după ce s-a produs *criza în biserică*, trebuia să ne oprim și să stăm pe gânduri, constatând, că aci cu adevărat se potrivește proverbul român: „graba strică treaba".

Cu nedumerire întrebăm: legiuitorii civili, cari s-au crezut în drept și competenți a face o reformă bisericească, de unde s-au... inspirat? Dela Duhul sfânt: nu!

*

Proiectul, devenit lege, se pare că a fost sugerat de organizarea autonomă a bisericii ort. rom. din Ungaria și Transilvania.

Ne miram însă, cum politicianii conducători din România, între cari sunt sociologi și oameni cu o cultură de nivel european, nu s-au dat seamă, că *si duo faciunt idem non est idem?*

Condițiile externe sunt factorul principal de care legiuitorul trebue să țină seamă, căci imitația adeseori produce ridicol...

Opera lui *Șaguna* a izvorât din pătrunderea genială și apreciarea reală a condițiilor poporului credincios, căruia deodată cu asigurarea vieții bisericești trebuia să i se asigure școala și drepturi fundaționale exempte de sub altă jurisdicțiune din stat.

Reprezentanța națională a *sinoadelor* (după episcopii) și a *congresului național bisericesc*, sunt fortărețele din care se apără și se manifestă caracterul național al bisericii, caracter a cărui apărare în România nu are rațiune, fiind prin sine naționale toate instituțiile.

Și... regretăm, că un bărbat de stat de frunte din România în articolul*) său despre *organizația bisericii din Ardeal*, în care analiza dispozițiile *Statutului organic*, făcând elogii „organizațiunii democratice în biserică", cuprinse în *Statutul organic*, încheie expunerile sale astfel: „Am putea trage de aici și oarecari învățăminte și pentru noi... Dar asupra acestui aspect al chestiunii vom mai fi siliți să revenim altădată"; dar *nu a mai revenit*, lipsind de lumina sa pe cei interesați.

In fața celor premise, se impune întrebarea:

Cine a fost consultat și ascultat dintre competenți și dintre cei *aleși* pentru a face o reformă a organizării bisericii din România?

[4]) Nr. 8 a. c.

*) »*Viața Românească*« Nr. 2 din 1909, »Lecții practice: despre organizația bisericii din Ardeal«, de C. S.

Răspunsul e evident din cele de mai sus:

Reforma este o lucrare de pripeală, — care se răsbună amarnic și nici nu are darul de a remedia păcatele trecutului.

Zguduiri ca cele produse pe urma intrării în vigoare a reformei, nu sunt nici în interesul bisericii, nici al statului, nici al neamului. Nădăjduim că *resultatul negativ* va face pe *cei chemați* să revină asupra reformei și, fără a jigni tradiția, vor căuta alte căi și mijloace pentru îndrumarea bisericii României pe calea cea adevărată.

Privighiați...

Duhovnic ardelean.

Motivarea propunerei dela Asociațiune a d-lui Dr. Dionisie Stoica.

„Asociațiunea să sistemizeze succesiv posturi de secretari salariați în despărțămintele sale."

D-l Dr. *Dionisie Stoica*, șefredactorul „Gazetei de Duminecă" din Șimleu, a făcut la adunarea generală din anul acesta a Asociațiunei propunerea de mai sus, care în ședința a doua, ținută Mercuri, 13 Oct. n. 1909, s-a și primit, însărcinat fiind comitetul cu studiarea cauzei, având la dispoziție și materialul propunătorului, care a studiat chestia din toate punctele de vedere. Hotărâre definitivă se va aduce în cauză la adunarea generală viitoare, care se va ținea la Dej.

Iată acum în întregime expunerea și motivarea propunerei d-lui Dr. D. *Stoica*:

*Onorată adunare generală!**)

Astăzi, când manifestațiunile culturale, și peste tot etnice, ale noastre, sunt oprimate și cu deosebire când aceste manifestațiuni — ceeace este și mai dureros — sunt încă abia la începutul lor, trebue să chibzuim bine și bună muncă să săvârșim, ca să putem delătura piedecile și ca să putem realiza barem o parte din progresul, pe care-l pretind nu numai împrejurările, ci mai ales interesele bine pricepute ale noastre.

Biserica, aceea sublimă instituție, concrescută cu sufletul și cu trupul neamului nostru, căreia avem să-i mulțămim existința noastră ca popor — începe a fi săpată la rădăcină de viermi veninoși. *Școala*, modesta școală românească, care și-a luat începutul în tinda bisericei și care în cursul puținelor decenii de viață a vărsat totuși destulă lumină în sufletele întunecate ale nefericitului nostru neam, atât de amar pus la probă — azi-mâne nu va mai fi a noastră. Și lipsiți de biserica și de școala românească, lipsiți vom fi și de sufletul românesc, de cugetarea, de cultura, de firea, de ființa românească.

Sunt de tot grele, sunt amenințătoare vremile, în cari ne găsim. Dar pentru poporul românesc n-au fost ele niciodată ușoare. De primejdii nu ne-am temut în trecut, nu ne temem nici azi — va trebui să ne temem însă mâne, dacă nu vom voi și nu vom voi să ne 'narmăm din bună vreme. Căci în trecut primejdia era numai una deodată și era pricepută cu puțină bătaie de cap, până când azi sunt multe primejdiile și s cu cărări ascunse.

Toată munca și truda, ce se cheltuește la noi și toată lupta, ce se poartă, n-are și nu poate avea alt scop, decât asigurarea desvoltărei libere a progresului nostru cultural și economic național. Noi nu voim altceva decât să ne cultivăm în spiritul firei noastre, iar ca să putem face progrese pe acest teren e natural, să tindem la întărirea economică-financiară.

Pe acest principiu ridicată doară măreața instituție, la adunarea generală a căreia ne aflăm azi. Și dupace biserica și școala românească nu vor mai putea fi pentru noi aceea ce au fost, — care instituție de a noastră va fi mai chemată, decât Asociațiunea, să susțină și să alimenteze în noi ființa românească!?

Au fost mari părinții și moșii noștri în toate faptele lor, dar ridicarea Asociațiunei este de sigur cea mai măreață faptă a lor, pentru că ea se revarsă asupra întregului nostru neam și pentru că ea este ultima fortăreață puternică a culturei și a avutului nostru național. Veșnică fie amintirea marilor noștri înaintemergători (Șaguna, Șuluțu) și binecuvântată memoria puternicului stâlp al Asociațiunei, *Șaguna* în ajunul serbărilor centenare ale căruia ne aflăm!

*) Expunerea aceasta nu s-a făcut în adunarea Asociației, fiind timpul prea înaintat.

*

Rolul cultural și economic al Asociațiunei *se potențează*, în urma actualei situații din țară, atât de nefavorabilă desvoltărei noastre etnice. Iar pentru ca Asociațiunea să poată îndeplini cu ușurință acest rol greu și pentruca ea să se poată achita de îndatorile ponderoase, ce-i revin — de sigur cu toții suntem de aceeași părere, că toată suflarea românească trebue să-și înerepte gândul și pașii spre această instituție și s-o sprijinească, mai ales cu fapta, căci atunci va sprijini neamul. Iar pe de altă parte, și aici zace întreagă gravitatea lucrului, Asociațiunea trebue să afle toate mijloacele, prin cari să pătrundă în massele poporului nostru, la pătura de jos, în cel din urmă sat, în cea mai uitată colibă.

Nu putem fi nemulțumiți cu activitatea de până acuma a Asociațiunei, căci trebue să o judecăm totdeauna, ținând cont de împrejurări și nu ne este niciodată iertat să uităm, că cu organizarea noastră culturală *nu se poate* face mai mult. Sunt intelectuali, durere, cari dacă știu totuși de existența Asociațiunei, nu știu de a societății teatrale, confundă aceste două tovărășii românești și peste tot nu-s de loc acasă în viața noastră literară și culturală.

Și dacă avem și între intelectuali oameni atât de neorientați, putem pretinde oare ca poporul să fie în clar cu munca, ce se desfășură în numele și 'n interesul lui!?

Asociațiunea va împlini 50 de ani de existență în 1911, iar poporul nostru n-a ajuns nici barem s-o cunoască, necum să beneficieze de roadele trudei celor ce i-au pus temeliile. De ce n-a pătruns Asociațiunea până la popor? Pentru că ne-a lipsit și ne lipsește organizarea culturală și economică, iar această organizare nu s-a putut inactiva, atât din cauza vitregimei timpurilor, cât mai ales din pricina *îngrămădirei muncei*, ce s-a cerut și se cere pentru ca neamul nostru, să nu mai stea multă vreme înapoia celorlalte.

Și dacă s-a muncit până acuma și se muncește încă și azi la noi fără mult sistem, ci numai sporadic, e foarte natural. Ca popor fără multă viață culturală, voim s-ajungem dintr-odată rezultatele, la cari au ajuns popoarele consumate culturalicește. Voim s-avem deauna miere, fără să știm, că înainte de a o avea, fagurul e una din cardinalele condiții, ce trebuesc împlinite pe lângă albine și flori. Noi am avea și albine și flori și avem și puțină miere — ne lipsește însă aproape cu desăvârșire fagurul. Ori dacă chiar îl avem undeva, el e aproape gol.

Voind s-ajungem de-adreptul *rezultatele* culturale, n-am prea ținut sama, că acestea nu pot fi nici sigure, nici durabile, dacă ne lipsește *organizația culturală.* De aci au provenit toate neajunsurile și aci zace marele rău, că ne însuflețim ușor și totdeauna, dar acestă însuflețire se traduce foarte arare-ori în fapte.

E foarte firesc acest lucru. Școala nu se câștigă într-o zi, iar experiențele nu-și pot avea roadele într-un an. Evoluția se face treptat, și n-avem nici un drept de a ne plânge, că am pierdut până acuma în zadar timpul. Dacă trecutul n-a fost al nostru, să sperăm, că va fi al nostru viitorul. Și el va fi al nostru de bunăseamă, dacă vom voi să pricepem glasul zilei de azi.

Ne-a lipsit și ne lipsește organizația culturală și aceasta e cauza disproporției bătătoare la ochi dintre munca depusă și dintre rezultatele realizate pe terenul binelui nostru de obște. Lipsa acestei organizări justifică de deplin și împrejurarea, că Asociațiunea noastră n-a ajuns încă să se achite în deplină măsură de îndatoririle, ce i le impune menirea.

Dar dacă organizația culturală, pe care n-o avem, e cauza neprogresului nostru — ce e mai ușor decât tocmai ducerea 'n îndeplinire a acestei organizări? Lucrul în sine dimpotrivă e greu, *nu e însă atât de greu, ca să nu se poată realiza.* Și tocmai Asociațiunea este cea mai chemată să ne desăvârșească organizația culturală. Ea va și putea face acest lucru, cu atât mai ușor, cu cât are *cadrele* pentru el.

Cadre și mijloace mai potrivite pentru organizarea noastră culturală nu pot fi, decât *despărțămintele* Asociațiunei. In unele din aceste despărțăminte se și desvoaltă o frumoasă activitate, în ceie mai

BCU Cluj / Central University Library Cluj

multe însă nu se face nimic. Iar până nu vom ajunge, ca în *toate* despărțămintele Asociațiunei — cari vor cuprinde *toată* suflarea românească din țară — să se muncească cu aceeaș râvnă și cu acelaș rezultat, până atunci instituția aceasta, atât de prețioasă, a nostră, nici nu se va apropia de țânta, ce i s-a desemnat.

Ca sa se obțină, onorată adunare generală, acest succes, nu se cere mult. Se cer numai două lucruri. Cel dintâiu și cel mai ușor este: *înmulțirea și micșorarea despărțămintelor.* Despărțămintele, cari nu funcționează, să se reactiveze, iar despărțămintele mari să se divizeze în cât mai multe alte nouă. Căci sunt despărțăminte cu câte 80, 100, 150 ba chiar și 200 de comune. Vă închipuiți, că un singur comitet poate ținea contact direct cu atâtea comune? Cum am putea aștepta atunci, ca acest comitet să descindă în fiecare comună? Căci Asociația își va împlini menirea numai când va fi cunoscută în fiecare cătun românesc și când își va revărsa binefacerile asupra fiecărui frate de-al nostru.

Să vă aduc un exemplu concret. Despărțământul Șimleu se estindea până bine de curând asupra întregului Sălaj și asupra unei însemnate părți din Sătmar, asupra Chiorului, ceeace înseamnă aproape 300 comune românești. Cum putem spera, ca acest despărțământ să-și poată face pe deplin datoria? Și trebue să accentuăm, că despărțământul sălaj-chioran este între primele despărțăminte ale Astrei. A făcut ce-a putut în 20—30 comune, iar celelalte 270 au rămas în mila lui Dumnezeu. Bărbații conducători ai acestui despărțământ au observat însă din bună vreme, că trebue practicat și aici principiul divizării muncei, ca muncind cu toții, cu toții să fim împărtășiți de roadele acestei munci. Și s-a pornit o acțiune conștie de-a tăia această mare bucată de despărțământ în mai multe bucățele. Până acuma s-a inactivat însă numai despărțământul Tășnad, înainte cu 3 ani, și desp. Bucium, anul acesta. Tot anul acesta era proiectată constituirea desp. chioran la adunarea generală locală, ținută în Șomcuta-mare, durere însă, lucrurile bune au totdeauna contrari. Acest mare teritoriu are și trebue să aibă cel puțin 5 centre și astfel trebue divizat în 5 despărțăminte. Și ce nu poate face un singur comitet, vor face de sigur 5.

Rămânând pentru fiecare despărțământ numai 25—30 comune, aceste comune vor putea vedea în mijlocul lor an de an pe trimișii Asociațiunei și astfel *poporul nostru va vedea, că are domni de român,* cari se interesează de soartea lui — și acesta va fi primul pas făcut pentru recâștigarea încrederei poporului. Iar ce înseamnă această încredere, știm cu toții.

Descinderile acestea comună de comună și an de an, cu prilejul cărora se vor ținea conferințe poporale practice, se pot face în stil mai mare, ca să se prilejească o adevărată sărbătoare pentru comună. Căci urmele unei asemenea serbări vor fi neșterse în mințile și inimile țăranilor.

Noi am aranjat în cursul primăverei și verei acesteia mai multe prelegeri prin comunele din preajma Șimleului. Aveam obiceiul să mergem întreg corul bisericesc, să cântăm răspunsurile sf. Liturgii, iar după prelegere să stăm de vorbă cu țăranii și să cercetăm pe câțiva și la casele lor. Și nu într-un loc ne-au spus preoții, că o asemenea descindere e de neprețuit pentru popor.

Și cum n-ar fi, când bieții noștri țărani văd, că vin odată domnii dela oraș la ei în sat, fără să le ceară nimic, ba chiar să le dea sfaturi și cărți și să stea de vorbă cu ei pretinește! Căci sunt comune românești prin Sălaj și de sigur și prin alte părți, unde se arată domnii numai când au să execveze pe bietul țăran.

Dacă s-ar putea statornici asemenea descinderi în toate despărțămintele Astrei și dacă majoritatea satelor românești din țară ar fi cercetată an de an, atunci progresul cultural, ce s ar realiza în 5—10 ani, ar fi uriaș față cu trecutul.

Statornicirea acestui lucru este însă foarte grea, pentrucă membrii subcomitetelor, cu președinții și secretarii lor în frunte, își au totdeauna ocupațiile lor — iar de daraverile Asociațiunei își pot aduce aminte numai în timpul liber, care în ziua de azi e foarte puțin. Și fie ori cât de laudabilă munca lor, ea e totuș numai muncă onorifică, muncă de sărbătoare. Cu asemenea muncă însă Aseciațiunea nu se apropie de scopul său. Căci munca, pe care are s-o desfășure Astra, trebue să fie muncă reală, pozitivă, exactă, ale cărei rezultate să se poată calcula matematicește.

Acesta este punctul de vedere, din care pornind îmi iau voie a face cu această ocaziune o propunere, menită de-a introduce nouă vieață în cadrele Asociațiunei și a cărei executare — voiu arăta îndată — nu este atât de grea, după cum am crede.

Propunerea este următoarea:

Asociațiunea să sistemizeze succesiv posturi de secretari salariați în despărțămintele sale.

Acesta ar fi acel al doilea lucru, de care făceam amintire mai înainte, ce se cere adecă pentru a se munci cu aceeaș râvnă și cu acelaș rezultat în toate despărțămintele Astrei.

Să analizăm această chestie de mare importanță din toate punctele de vedere.

Unde vom ajunge când vom avea secretar plătit în fiecare despărțământ al Astrei? Acolo, că Asociațiunea ne a dat cea mai perfectă organizație culturală și economică. Iar ce înseamnă *acest* lucru, știm cu toții.

Un bărbat, pus în serviciul Asociațiunei, ca să promoveze progresul cultural și economic în 20—30 comune, se va putea achita cu belșug de îndatoririle sale. Va studia amănunțit acele comune din toate punctele de vedere și le va ști toate lipsurile morale, intelectuale și materiale, găsind totodată mijloacele, prin cari se pot ele suplini. Și acest oficiant, plătit fiind, va trebui să munciască, căci altfel va fi tras la răspundere. Astăzi cine poate *pretinde* însă unui secretar, să munciască cu rezultate pozitive!?

Muncind însă cu stăruință, în câțiva ani am avea datele cele mai exacte asupra situației morale, și materiale și etnografice a poporului nostru și am fi în poziția de-a ști cum și ce trebue să facem pentru a fi tari și pentru a putea face față tuturor pericolelor din lăuntru și din afară.

Nici nu înzist mult în general asupra chestiei, pentrucă îi pricepem pe deplin cu toții însemnătatea. Voiesc să amintesc numai câteva îmbunătățiri speciale, ce s-ar introduce în viața noastră culturală, prin primirea și executarea propunerei, care ne preocupă.

Aproape în fiecare an se sulevează la noi idei bune și frumoase, și se aduc hotărâri practice și însuflețitoare culturale — dar când e la executare, nu se găsește omul, care ar avea timpul și priceperea să le execute. Să amintim numai chestia atât de capitală a analfabetismului, care s-a discutat atât de frumos astă toamnă și astă iarnă prin presă și pe care Asociația a îmbrățișat o cu atâta căldură. Care este rezultatul tuturor, articolelor și premiilor? Dacă fie care despărțământ și-ar fi avut secretarul său obligat, nu numai moralicește, ci în toată forma, rezultatul obținut în această materie n-ar fi cel puțin de o mie de ori mai mare!?

(Va urma)

STIRILE ZILEI.

— 9 Noemvrie v.

»Moraliști« și »teologi«. Primim această scrisoare, și o găsim destul de interesantă a o reproduce întocmai. Sperăm să nu supere pe nime unele cuvinte mai aspre. Le scrie un moșneag de 86 de ani.

»In numărul »Gazetei« 234 ocura un articol sub: »Sinodul dela Blaj« subscris de »f.« Cetind celea expuse de »f.« — când am ajuns la pasagiul: *»Eu nu aflu drept ca preoțimea cualificată să fie obligată la cotizație dublă față de bienaliști și la pensiune egală cu ei«,* — aici am stat în loc și meditând mi-am adus aminte de parabola din sf. evangelie »Fariseul și vamașul«, și pe dată am exclamat: dar cum ar și cuteza un bienalist să se puuă în rând cu un cualificat, căci atunci ar fi o minune ne mai pomenită, — aici amintesc respectivului f, că cotizațiile se plătesc după beneficii, așa de pildă: moralistul după salarul de 800 cor. și cualificatul teolog după 1600 cor., pentru ce se exprimă dar că contribue duplu — mai departe cetind am aflat: *»Cualificațiunea câștigată cu sudoare, și spese enorme, pretinde să fie luată ca și la ori care carieră în considerare.* — Dar apoi »f« nu știe, că P. V. Ordinariat, a avut și are și acum în evidență, și în parochiile cele mai bine dotate sunt preferiți cei mai cualificați, și nu moraliștii, — în ce privește pensiunea că nu ar fi convenabil, ca un moralist să fie egal îndreptățit cu un cualificat, apoi de! un bienalist nu lucră și el în Vinea Domnului alăturea cu teologul seminarist? cu excepțiune numai: că cela cu 1600 cor. și cesta cu 800 cor.; — mai departe zice: că cu sudoare și spese enorme și-a câștigat cualificațiunea — să mă ierte »f« când îi amintesc că pentru cualificațiunea teologică în patru ani a fost întreținut cu cuartir, reverenzi, vipt domnesc, și toate comoditățile gratuit, ne spesând dela sine nice un fler.

Apoi să nu presupue d-l »f« că bienaliștii ar fi lipsiți de cualificațiunea recerută unui preot, — cu puțină excepțiune și bienaliștii au 6—8 clase gimnaziale și nu puțini și clasele pedagogice. — P. V. Ordinariat, la susceperea tinerilor la cursul bienal, a procedat cu multă seriozitate și nu a susceput pe nici unul ca atare, care să nu devină adevăratul păstor turmei încredințate — mai au bienaliștii meritul netăgăduit, că prin ei s-au înmulțit numărul credincioșilor, și a parochiilor gr. catolice, despre ceași putea aduce sute de dovezi.

Bine ar fi să se caseze cursul bienal ca apoi să fie siliți și cei mai cualificați a ocupa parochii mai puțin proventuoase, convingându-se cât de greu e a-și face datoria ca bun preot, și cât de greu e a te lupta cu sărăcia!...« — *Un bătrân glumeț.*

*

Am satisfăcut principiului »audiator et altera pars« dând aceste rânduri. Il asigurăm însă pe venerabil autor al lor, că deși noi înșine suntem asemenea de părerea lui *„sp“*, fiind mult mai *creștinească* părerea dânsului de-a trata *egal* la răsplată pe bienaliști și seminariști, cu toate că nu li-e egală munca și calificația — găsim și în cele spuse de »f« o părere serioasă și bine cumpănită.

Trădarea de secrete militare. Procesul intentat d-lui Ioan P. Lazar, pentru acest delict, a fost bazat pe un articol scris în timpul conflictului Monarchiei cu Serbia, iar nu pentru articolul amintit în informația noastră greșită. In articolul incriminat se spunea că al șaptelea corp de armată staționat în Timișoara, a primit porunca pe acele vremuri, să stea gata de bătae și să plece în Bosnia! Autorul a fost achitat pentru motivul, că asttel de informații sunt oprite numai după ce a isbucnit răsboiul.

»G. de D.« afirmă că procesul d-lui Lazar e întâiul proces de felul acesta în Ungaria. Apărarea a făcut-o Dr. I. Gaspar din Dobrițin.

Nou advocat. In 13 l. c. a depus înaintea tablei din Vașarhei cenzura de advocat d-l Dr. Ioan P. Olteanu originar din Suciu de sus. — Ii urăm ca munca ce-l așteaptă să o îndeplinească spre binele său și al tuturora.

Invenția unui medic român. Se telegrafiază din Londra că profesorul Toma Ionescu dela facultatea de medicină din București a demonstrat în spitalul din Greenvich, metoda analgesiei spirale cu stricnina stovaina, făcând două operații la gât și stomac, în prezența unei mulțimi de medici chirurgi. Metoda s-a dovedit admirabilă. Medicii presenți au felicitat viu pe savantul român.

Hohenzolernii și Andrassyeștii. Se svonește că Henric de Prusia, fratele împăratului Wilhelm va veni în Noemvrie în Ungaria, ca oaspe de vânătoare al contelui Andrassy. Contele Andrassy pregătește mari serbări pentru primirea prințului.

Despre Maxim Gorki se scrie câteva noutăți interesante. Impreună cu prietenul său Kocholzew din Moscova va interprinde un turneu artistic, cu o trupă dramatică rusă în multe orașe europene. El însuși a pregătit o nouă dramă care va fi jucată în acest turneu. De asemenea a terminat un roman: »Cronica orășelului Okurow« care va apare în editura berlineză Lodischnikow, a a torilor ruși.

Aeroplanul Vlaicu.

Cetim în »Adevărul«:

D-l general Crăinicianu, noul ministru de războiu, în complect acord cu d-l Ionel Brătianu, președintele consiliului de miniștri, a regulat eri în mod definitiv situația inginerului de peste munți d-l Aurel Vlaicu în chestia construirei aparatului, său de zburat.

D-l inginer Vlaicu a fost angajat eri ca inginer la arsenalul armatei, unde i-se va pune la dispoziție un atelier special, dându-i-se în același timp toate mijloacele necesare pentru construcția aeroplanul u invenție proprie a sa.

E locul să amintim aci că de astădată statul nostru a procedat în mod foarte serios și sever până ce s'a hotărât să acorde protecția sa acestei descoperiri românești. Intr'adevăr atât d-l Ionel Brătianu cât și ministerele de războiu și de lucrări publice n'au voit să auză de o încurajare din partea statului până nu s'au asigurat, prin oameni competenți și speciali, de toate garanțiile de seriozitate tehnică pe cari le prezintă aparatul Vlaicu.

Numai dupăce oamenii competenți și pricepuți în chestiile technice, ca d-nii Alex. Cottescu, directorul căilor ferate și locot.-colonel D. Iliescu, șeful statului major al corpului II de armată, au văzut și studiat planurile și desenurile aparatului d-lui inginer Vlaicu, căruia n-au omis a-i cere explicațiuni asupra celor mai mici detalii technice, d-l Ionel Brătianu, care a fost sesizat prin rapoarte verbale, făcute de d-nii Cottescu și Iliescu, a promis sprijinul guvernului român pentru înfăptuirea invenției modestului, dar talentatului inginer român Vlaicu.

Rezistând acestui rigid purgatoriu de formalități examinatorii, care în viitor va fi aplicat și altor inventatorii, cari vor cere concursul statului român, inginerul Vlaicu a dovedit că aparatul său este rodul unor îndelungate și aprofunde experiențe și cunoștințe tehnice, grație cărora numai, guvernul nostru s'a hotărât să-i pună totul la dispoziție pentru realizarea descoperirei sale.

Suntem siguri că azi direcția actuală a arsenalului, care numără ofițeri distinși și de valoare, va saluta cu bucurie și satisfacție întrarea d-lui Aurel Vlaicu în cadrele inginerilor săi.

I. Rusu-Abrudeanu.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Reuniunei femeilor române din Brașov convocată pe ziua de 7/20 Noemvrie a. c., neîntrunind numărul membrelor recerut de statute se convoacă din nou pe ziua de *Luni 16 (29) Noemvrie n. c.* la orele 3 p. m. în sala cea mare a gimnaziului român, cu aceași ordine de zi.

In sensul statutelor se vor lua decisiuni fără considerare la număr de către membrele presente.

Brașov, 9 (22) Noemvrie 1909.

Maria B. Baiulescu, prezidentă. *Ioan Lengeru*, secretar.

POȘTA REDACȚIUNEI.

Veștem. Aveți dreptate, »nu trebue dați uitării nici pe cei mai mici, ca alemente neînsemnate“. Dar acesta-i un adevăr, pe care un ziar numai atunci îl poate respecta, când nu sunt probleme mari și grele, ce să-l preocupe. ca și în timprile de față.

Sibiiu. Vă mulțumim de sfaturile ce ne dați Dând sfaturi altuia, bagi de seamă mai curând ce trebue să faci tu însuți...

Cluj. Cum ați văzut a apărut. Trimiterea ziarului nu atârnă de acela la care v'ați adresat.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Răm.
Redactor respons.: **Dr. Sever Dan.**

Dacă copilașii slăbesc

dați-le Emulsiunea lui Scott și și vă veți convinge, că slăbirea imediat a luat o întorsătură spre bine având ca urmare o desvoltare sănătoasă.

S'a întâmplat că mulți copii, pentru cari părinții nu mai aveau speranță de scăpare, folosind Emulsiunea Scott au fost scăpați.

Emulsiunea lui Scott

este un fabricat excelent în ce privește curățenia părților ei constitutive e ușoară de mistuit și are o putere extra-ordinară de nutrire. — 7.

Veritabilă numai cu marca — *pescarul* — ca semn de garanție a procedurei lui Scott.

Prețul unei sticle originale 2 coroane 50 bani.

Se capătă în toate farmaciile.

Nr. 12136—1909.

PUBLICAŢIUNE

în afacerea ţinerii în evidenţă a noului catastru referitor la darea de case si la anunţarea schimbărilor întâmplate.

Decarece subscrisul oficiu de dare orăşenesc a isprăvit lucrările cu compunerea catastrului, referitoare la darea de case pe terit. oraş. Brassó, şi deoarece şi organele direcţiunii finanţiare reg. ung. au revizuit acest operat: de aceea urmează acum a se pune în lucrare pe teritorul oraşului Brassó dispositiunile referitoare la ţinerea în evidenţă a numitului catastru, cuprinse în §. 38 al ordinului ministrului de finanţe reg. ung.

Prin urmare toate schimbările, cari s'au întâmplat, după luarea singuraticelor coli de catastru la faţa locului, până în ziua de astăzi, trebuesc neapărat anunţate la despărţământul perceptoratului orăşănesc pentru evidenţa pământurilor şi a caselor (uşa Nr. 4) **până la 15 Dec. a. c.** de proprietarii faptici ai caselor sau de reprezentanţii lor legali; iară schimbările în catastrul dării de casă întâmplate mai târziu (decât cum e datul acestei publicaţiuni) — pe baza §. 48 al ordinului ministrului de finanţe Nr. 77000/909 — trebuesc din caz în caz neapărat anunţate **în termin de 15 zile**, socotite dela întâmplarea lor.

La catastrul dării de casă — în senzul §. 47 al ordinaţiunei ministrului de finanţe Nr. 77000/909 — trebuesc ţinute în evidenţă schimbările de mai la vale, şi în senzul §. 48 al aceleiaşi ordinaţiuni trebuesc anunţate **în termin de 15 zile** de proprietarul de casă faptic sau de reprezentantul său legal şi anume:

1. Dacă se schimbă proprietarul faptic al casei.

2. Dacă casa sau unele încăperi din ea prin demolare sau prin întâmplare elementară s'au nimicit sau s'a surpat, şi în urma aceasta a devenit cu totul de nefolosit.

3. Dacă un edificiu sau o parte de locuinţă, supusă la dare, devine permanent liberă de dare.

4. Dacă un edificiu sau parte din locuinţă, care a fost permanent liberă de dare, devine supusă la dare.

5. Dacă prin transformare numărul încăperilor se înmulţeşte sau scade.

6. Dacă prin transformare se creiază încăperi deschise (prăvălii, cârciume, cafenele etc.) sau dacă cele deschise încetează.

7. Dacă proprietarul de casă faptic s'a schimbat în aşa mod, că prin aceea s'au creiat obiecte nouă de dare, adecă dacă dintr'un complex de teren s'au creiat prin împărţire mai multe terenuri, aşa că casa sau casele, cari stau acolo, devin şi în cartea funduară terenuri independente, în care caz aceste edificii sunt a se considera ca case deosebite.

8. Dacă edificii, cari până acuma nu au fost supuse la darea de casă, devin din oare care cauză supuse la dare (d. e. casele cari nu au caracterul de case dumnezeeşti, cripte, edificii folosite pentru întăriri sau alte scopuri militare iar nu de locuinţe, obiecte de expoziţie, corturi, şetrii, edificiile agricole situate în extravillan, pivniţe fără supraclădiri, locuinţe de servitori şi lucrători agricoli dacă pe terenul respectiv nu există alte case de locuit.

9. Mai departe este a se ţinea în evidenţă şi a se anunţa de către proprietarul de casă faptic sau de reprezentantul său legal la oficiul de dare orăşenesc **în termin de 45 de zile** în acel caz, dacă **nu** s'a cerut separat liberarea temporală de dare, dacă casa s'a zidit din nou, sau că s'a mărit prin un adaus de clădire, sau că în urma dărimării s'a clădit de nou. **Anunţările trebue făcute în scris.**

Cine nu are cunoştinţele necesare pentru aceasta, poate face anunţarea şi verbal, în care caz se va lua din oficiu la protocol.

Spre a putea face corectă anunţarea în scris, se recomandă a o compune pe baza punctelor de întrebare, ce se pot căpăta în despărţământul pentru ţinerea în evidenţă a catastrului de case.

Dacă anunţarea nu se face la timp, schimbarea se va constata din oficiu de către organul pentru ţinerea evidenţei catastralului de case; despre aceasta este însă obligat a face arătare oficială direcţiunei finanţiare reg. ung. din Brassó, pentru a să pedepsi partidele negligente.

Proprietarul de casă faptic sau representantul său legal poate fi pedepsit pentru această negligenţă, dacă negligenţa nu este a se privi ca o intenţiune de a scurta erariul, pe baza §. 60 al art. de lege VI din 1909 de direcţiunea finanţiară reg. ung. din Brassó cu o amendă ordinară de 2—200 cor.

In fine se mai face cunoscut, că la anunţarea, care trebue înaintată pe baza punctelor 4, 5, 6, 7 şi 8 din această publicaţiune, proprietarul de casă sau reprezentantul său legal este obligat a alătura despre schimbările întâmplate în catastrul de case — pe baza §. 56 a des menţionatei ordinaţiuni — *o coală de fasiune despre chiria de casă*, pentrucă altfel partida negligentă pe baza §. 48 al art. de lege VI din 1909 va fi osândită să plătească 1% respective 5% pedeapsă, socotite după darea de casă ce i se va impune.

Brassó, 15 Novembre 1909.

Oficiul de dare orăşenesc.

Grăbiţi-vă şi profitaţi de MARE CHILIPIR

căci n'a fost nici n-o să mai fie aşa eftinătate ca cu **40 bani** să luaţi cărţi literare româneşti, format mare de câte 200—300 pagini din Colecţia Şaraga, care se vinde în altă parte 1 leu exemplarul Biblioteci româneşti Şaraga de câte 100 pagini cu 15 bani volumul.

Xenopol A. D., **Istoria Românilor** în 12 volume mari de câte 275 pagini unul numai cu 7 lei toate 12 volume în loc de 18 lei.

In streinătate costă transportul 1 leu 50 b. la 20 cărţi trimese odată.

NICOLAI A. PETROFF,
Librar-Editor,
Bârlad—România.

Cursul la bursa din Viena

Din 21 Noemvrie n. 1909.

Renta ung. de aur 4%.	113 —
Renta de coróne ung. 4%	92 50
Impr. căi. fer. ung. în aur 3½%	82 40
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	93 25
Bonuri rurale croate-slavone	94 —
Impr. ung. cu premii	217 —
Losuri pentru reg. Tisei şi Seghedin	157 50
Renta de hârtie austr. 4¹/₁₀	95.35
Renta de argint austr. 4²/₁₀	95 20
Renta de aur austr. 4%	1 6 80
Renta de coróne austr. 4%	95 35
Bonuri rurale ungare 3½%	85 15
Losuri din 1860	169.75
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	777 40
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	666. —
Acţii de-ale Băncei austro-ung.	1778.—
Napoleondori.	9.15
Mărci imperiale germane	117.77½
London vista	241 20
Paris vista.	95 20
Neto italiene.	95 65

Cursul pietei Braşov.

Din 22 Noemvrie n. 1909

Bancnote rom. Cump.	18 72	Vênd.	18 80
Argint român „	18 65	„	18.75
Lire turcesci „	21.50	„	21.80
Scris. fonc. Albine 5%	100.—	„	101.—
Ruble Rusesci „	254.—	„	256.—
Napoleondori. „	19.04	„	19.16
Galbeni „	11.20	„	11.40
Mărci germane „	117.—	„	117.50

Original Victoria, Köhler, Afrauna, Wittina, Gritzner,

sunt maşini de cusut de cea mai buna calitate.

Fabricate de clasa primă

în ce priveşte aranjamentul şi executarea lucrărilor.

Reprezentante de

MICHAEL MOOSER,
Braşov, Strada Porţii Nr. 39,

mare atelier mechanic de reparaturi. Maşine de scris şi Gramafoane se repareazâ.

(715.17—50.)

ANUNCIURI

(inserţiuni şi recl.)

sunt a se adresa subscrisei administraţiun. şi în casul publicări unui anunciu mai multe de odată se face scădământ care cresce cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Trans."

Premiaţi la 7 expoziţii universale cu premiul întâi.

Veritabil numai cu marca aceasta pe talpă. 1860 T.P.A.P.M. СЛЕТЕРБУРГЪ

ŞOSI GALOŞI DE PETERSBURG.

Fabrica liferează zilnic 60,000 perechi.

Singurii contrahenţi:
MESSTORF, BEHN & Co.,
WIENA I.

Sunt de vânzare în prăvălii de gheţe şi cu articoli de modă.

Banca Naţionala a României.

Situaţiune sumară.

1908 1 Novembre	Activ:	1909 24 Octombre	1909 31 Octombre
26.850,713	89550713 Reser. metal. aur 98117847 / 37300000 „ Trate aur 39770000	138.104,214	137.887,847
428,137	Argint şi diverse monede	223.249	236,969
85.478,164	Portofoliu Român şi străin.	88.742,748	91.305,327
17 523,900	*Impr. contra efec. publice 20045100 /	38.592,873	38 734,564
17 126,186	„ „ „ în cont-corent 18689464		
11.999,914	Fonduri publice	11.999,909	11.999,909
15.372.463	Efectele fondului de reservă	15 011,901	15.011.901
3 196,121	Efect. fond. de amort. imob. şi mater.	3 146.621	3.146.621
5 963,305	Imobile	5.982.311	5.982.311
701 432	Mobiler şi Maşini de Imprimerie	706.574	706 598
655 755	Cheltueli de Administraţiune	686,743	695 065
101 589,484	Depozite libere	111.799.215	111.391 515
13,042,667	Conturi curente	33.672.736	29.416 714
26 984 825	Conturi de valori	30.528 224	30.946,642
426 913,067		479.197.318	477.659,983
	Pasiv:		
12.000,000	Capital	12.000,000	12.000,000
25 202 197	Fond de rezervă	26.995,066	26 995,066
3 794,654	Fondul amortis. imob. şi material	4.052,272	4.052,272
280.689 870	Bilete de Bancă în circulaţiune	320.617,950	319.380,290
2.190,642	Profit şi Perdere	2 237,648	2.237,648
1,446,220	Dobânzi şi beneficii diverse	1.495,167	1.603,192
101 589,484	Depozite de retras	111 799,215	111.391 515
426 913 067	Scomptul 5%	479.197.318	477.659 983

* Dobânda 5½%

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj